

Ilmastokeskustelun ruumiinavaus

■ JARI LYYTIMÄKI

Maxwell T. Boykoff: *Who speaks for the climate? Making sense of media reporting on climate change*. Cambridge University Press 2011.

Uutisointi ilmastomuutoksesta on viime vuosina vähentynyt roimasti, vaikka tutkimus on entistä vankemmin osoittanut ongelman todelliseksi ja nykyistä paljon pöntevemmän ilmastopolitiikan välttämättömäksi. Ilmastokeskustelun huuma alkoi maailmalla vuonna 2006 ja lopahti Kööpenhaminan ilmastokokoukseen vuonna 2009. Joidenkin mielestä ilmasto oli tuolloin otsikoissa kyllästymiseen asti. Yhdysvaltalainen tutkija Max Boykoff asettaa kuitenkin ympäristöuutisoinnin mittasuhteisiinsa: terveyteen ja lääketieteeseen, talouteen, rikoksiin ja politiikkaan verrattuna ilmastokysymysten saama mediahuomio jäi loppujen lopuksi vähäiseksi.

Boykoff on uutterasti julkaissut ympäristöviestinnän ja -politiikan tutkija, joka on keskittynyt erityisesti ilmastokeskusteluun. Kirjassaan *Who speaks for the climate?* hän vetää yhteen oman työnsä tuloksia vuosikymmenen ajalta ja esittelee laajasti myös muuta aihepiiriin liittyvää tutkimusta. Kirjan empiirisenä ytimenä ovat laajat sa-

nomalehtiaineistot 50 sanomalehdestä ja 20 eri maasta. Jatkuvasi päivittyvä yleiskuva aineistosta löytyy verkkosivulta http://sciencepolicy.colorado.edu/media_coverage/. Aineistoa analysoidessaan Boykoff keskittyy Yhdysvaltain ja Ison-Britannian uutisointiin, vaikka toteaaakin, että tutkimuksen painottuminen angloamerikkalaiseen keskusteluun voi tuottaa väärin painottuneita tulkintoja.

Esimerkiksi niin sanottujen ilmastoskeptikoiden asema korostuu turhankin paljon, jos huomio kiinnitetään vain yhdysvaltalaiseen keskusteluun. Manner-Euroopassa, Suomi mukaan lukien, skeptikot ovat näkyneet laatulehtien uutisissa melko vähän. Sen sijaan Yhdysvalloissa yksittäiset skeptikot ja erityisesti ilmastopolitiikan tiukentamista vastustavat ajatushautomot ovat olleet näkyviä toimijoita. Ne ovat vaikuttaneet keskusteluun erityisesti horjuttamalla ilmastotutkimuksen uskottavuutta ja korostamalla ilmastopolitiikan kustannuksia.

Kirjassaan Boykoff luo yleiskuvan ilmastouutisointiin – ja tiedeuutisointiin yleisemminkin – vaikuttavista tekijöistä. Hän pohtii sitä, ketkä ilmastosta pääsevät puhumaan ja miten viestit muokkaantuvat mediateollisuuden rattaissa. Taustavireenä on median muutos yksisuuntaisesta joukkoviestinnästä monikanavaisen ja moniääniseen sosiaaliseen mediaan.

Tiedeviestinnässä yleinen lähtökohta on ollut se, että huonot

päätökset johtuvat yksinkertaisesti päätöksentekijöiden tiedonpuutteesta. Boykoff ei usko tähän lääkeruiskumallin, jonka mukaan uutisoinnissa voidaan yksisuuntaisesti välittää objektiivista tietoa poliitikoille tai suurelle yleisölle. Hän toteaa riittämättömäksi myös demokratiamallin, jossa tiede on yksi julkiseen keskusteluun osallistuva ja päätöksentekoon vaikuttava taho. Tiedeviestinnän kolmatta vaihtetta luonnehtiikin näiden sijaan eri mittakaavat ja toimijat yhdistävä vaikutusten ja vasta-vaikutusten verkosto.

Boykoffin perusnäkemys on, ettei mikään yksittäinen seikka selitä sitä, mikä aihe julkisuudessa nousee esiin. Kyse on eri toimijoiden ja toimintalogiikoiden monimutkaisesta vuorovaikutuksesta. Tämä vuorovaikutus selittää esimerkiksi sen, miksi ilmastomuutoksen kaltainen vaikeasti hahmotettava ja hitaasti etenevä kehityskulku ylipäättään saattoi päästä esiin nopeassa uutisjuoksussa. Ilmasto itsessään muuttuu niin hitaasti, ettei se voi olla uutisoinnin aiheena. Sen sijaan ilmastosta puhutaan tutkimustiedon, Al Goren kaltaisten yksittäisten toimijoiden, poikkeuksellisten sääilmiöiden, energiapolitiikan ja monien muiden ilmiöiden kautta. Osin kyse on sattuman sanelusta, sillä muiden suurten uutisaiheiden puutteella oli oma osuutensa ilmastokysymysten esiinnoisussa.

Monet tekijät vaikuttavat myös siihen, miten tietystä aiheesta keskustellaan julkisuudessa. Esimer-

kiksi uhkia korostavaa ilmasto- uutisointia ei voi typistää pelkäs- tään ilmastokiikhoilijoiden vi- hervasemmistolaisen salaliiton aikaansaannokseksi, vaikka net- tikeskusteluissa tällaisiakin näke- myksiä esitetään. Boykoffin mu- kaan oleellista on, että sekä skep- tikoiden että ympäristöaktivistien yksioikoiset näkemykset pääsevät paremmin esiin kuin ehdolliset ja epävarmuuksia korostavat tutki- mustulokset. Pieneen tilaan paka- tuissa uutisissa ei jää tilaa lukuisten epävarmuuksien tai vaihtoehtojen pohtimiseen, varsinkaan jos tämä vesittää dramaattisia ja otsikoissa varmoina esitettyjä väittämiä.

Epävarmuudet ovat sekä ilmas- totutkimuksen että julkisen kes- kustelun ydinkysymys. Yhdysval- tain uutisoinnissa epävarmuuksia on käsitelty ennen muuta raken- tamalla kaksiulotteisia vastakkain- asetteluja skeptikoiden ja valtavir- ran ilmastotutkijoiden välille. Tä- mä on luonut väärän mielikuvan, jonka mukaan ihmisen aiheutta- ma ilmaston muuttuminen olisi epävarma olettaus, josta tutkijat kiistelevät tasavertaisesti.

Tasapuolista uutisointia on pe- rusteltu journalistisen reiluuden ihanteella, jossa kiistan eri osapuol- ten edustajien tulee saada näke- myksensä esiin. Raadollisemman tulkinnan mukaan erimielisyyk- siä hakemalla ja niitä korostamalla uutisista saadaan kiinnostavampia. Boykoffin tärkeä huomio on se, että eri näkemysten näennäisesti puo- lueeton esittely on myös vaivaton tapa tehdä uutinen. Tällöin toimit- taja välttää aikaa vievältä aiheeseen perehtymiseltä ja osapuolten pe- rustelujen pitävyyden pohdinnalta.

Toimitusten työtahdin kiihty- minen on yksi ilmastouutisoin-

tia vaikeuttava tekijä. Neljännes yhdysvaltalaisen uutistoimitus- ten väestä irtisanottiin viime vuo- sikymmenellä ja varsinkin ympä- ristöasioiden kaltaisiin erityisky- symyksiin keskittyneiden toimit- tajien määrä väheni tuntuvasti. Kahdenkymmenen viime vuoden aikana viikoittaista tiedepalstaa jul- kaisevien sanomalehtien määrä on vähentynyt miltei kahdella kolmas- osalla. Näyttääkin siltä, että jour- nalistien mahdollisuudet epävar- muuksien käsittelyyn heikkenevät samaan aikaan kun monialainen ilmastotutkimus tuo esiin yhä hie- nosyisempiä epävarmuuksia.

Boykoff on omistanut kirjan- sa vuonna 2010 kuolleelle Stephen Schneiderille, joka oli yksi aktiivi- simmista julkiseen keskusteluun osallistuneista ilmastotutkijois- ta. Tutkijoiden osallistumista yhe- teiskunnalliseen keskusteluun tar- vittaisiin entistä enemmän, mut- ta monet tutkijat käpertyvät kam- mioihinsa peläten ajanhukkaa ja väärinkäsityksiä, joita syntyy, kun tutkimuksen tuloksia esittelevät kiireiset ja aihepiiriä tuntematto- mat yleistoimittajat. Harva tutki- ja myöskään nauttii tulostensa tar- koituksellisesta vääristelystä lehti- en ja internetin mielipidepalstoilla. Boykoff kuitenkin huomauttaa, et- tä nämä pelot voivat olla liioiteltuja, sillä aktiivisesti keskusteluun osal- listuneiden tutkijoiden kokemuk- set ovat usein myönteisiä. Esimer- kiksi tutkijoiden omat blogit vievät parhaimmillaan eteenpäin sekä jul- kista keskustelua että tutkimusta.

Vaikka Boykoff tuo esiin raken- tavan julkisen keskustelun tarpeen, jää kirjasta melko pessimistinen jälkimaku. Laadukkaan tiedejour- nalismin tekemisen mahdollisuu- det sanomalehdissä ja televisios-

sa näyttävät väijäämättä kaventu- van jatkossakin, eikä vielä tiedetä millaisia uhkia ja mahdollisuuksia viestinnän sähköisessä tulevaisuu- dessa häämöittää.

Kirjoittaja on vanhempi tutkija Suo- men ympäristökeskuksessa.